

LINGVISTINIAI IR PSICHOFIZIOLOGINIAI KALBINĖS VEIKLOS PAGRINDAI

Regina Juškieinė

Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Saulėtekio al. 11, LT-10233 Vilnius, Lietuva
El. paštas *ukk@vgtu.lt*

Užsienio kalbų lingvodidaktikos objektu laikomas mokslinis mokomųjų tikslų, turinio pagrindimas, mokslškai pagrįstas efektyviųjų metodų parengimas, atsižvelgiant į keliamus tikslus, mokymo turinį ir konkrečias mokymo (-si) sąlygas. Mokslškai pagrįsdami lingvodidaktikos dėsningumus didaktai remiasi baziniais ir jiems giminingais mokslais. Prie bazinių mokslų priskiriami psichologija (bendroji, pedagoginė, tarp jų ir kalbinės veiklos psichologija), lingvistika, didaktika ir fiziologija. Lingvodidaktika remiasi baziniais mokslais, kūrybiškai realizuodama jų tarpusavio sąsajas. Tai padeda jai išvengti vienpusiškos orientacijos į kurią nors vieną mokslo šaką. Realizuojant lingvodidaktikos dėsningumus, praktiniame darbe būtina laikytis mokomųjų didaktikos principų. Pagrindiniai principai yra šie: teorijos ir praktikos vienybė, mokslškumo, prieinamumo, sąmoningumo ir aktyvumo principai, vaizdumas, žinių, mokėjimų ir įgūdžių tvirtumas, optimalus individualių ir kolektyvinių veiksmų derinimas. Tokie klausimai nagrinėjami šiame straipsnyje.

Reikšminiai žodžiai: metodas, metodinė sistema, mokymo būdai ir priemonės, lingvistika, psichologija, fiziologija, didaktika.

doi: 10.3846/coactivity.2010.11

Įvadas

Kalbinis bendravimas yra sudėtinga veikla, kurioje galima išskirti keturis lygmenis (arba aspektus): lingvistinį, fiziologinį, psichologinį ir socialinį. Visos kalbinės veiklos rūšys turi dvipusę struktūrą, kurios dalys yra organiškai tarpusavyje susiję, nors ir turi skirtingų dėmenų, t. y. materialaus (fizinio) ir idealiojo (turinio) pagrindą. Fizinę pusę sudaro materialūs dalykai, atsirandantys subjektui realizuojant konkrečią kalbinės veiklos rūšį. Pvz., klausymas ir kalbos supratimas (audityvinis) yra įmanomi tik klausos organais suvokiant kalbos garsus ir dėl garso vaizdinių žmogaus atmintyje. Kalbėjimas įmanomas tik dėl to, kad vyksta aktyvus kalbos padargų procesas, kuris remiasi klausos ir kalbos motoriniais vaizdiniais, susijusiais su

jų reikšmėmis. Materialų skaitymo pagrindą sudaro žmogaus sąmonėje esantys motoriniai, vizualiniai-grafiniai ir klausos-motoriniai kalbos dalykų vaizdiniai.

Straipsnyje pagrindinis dėmesys skiriamas lingvistiniam ir fiziologiniam kalbinės veiklos aspektui, nes jis yra bene svarbiausias veiksnys, generuojant konkrečią kalbinės veiklos rūšį. Psichologijoje nustatyta, kad visose kalbinės veiklos rūšyse dalyvauja motoriniai kalbos analizatoriai išorinės kalbos pavidalu (kalbant) arba vidinės kalbos forma (klausant kalbos, skaitant arba rašant) (Лурья 1979). Straipsnyje siekiama atskleisti fiziologinio kalbos aspekto esmę, remiantis šiuolaikiniais mokslo laimėjimais, parodyti nedalomą kalbos fiziologinio

mechanizmo ir kalbos generavimo proceso ryšį. Tai sudaro straipsnio naujovę bei aktualumą. Taikyti šie tyrimo metodai: lingvistinės ir psichologinės, fiziologinės literatūros analizė, mokomojo proceso stebėjimas, praktinio darbo apibendrinimas.

Tiriamąjo darbo analizė

Įvairių mokslo šakų (lingvistikos, psichologijos, lingvodidaktikos) tyrimai leido atskleisti kalbinės veiklos rūšių generavimo esmę. Buvo tirtas tiek kalbos turinys, tiek jos procesinė pusė. Akademikas P. Blonskis yra pastebėjęs, kad ir kalbantysis, ir klausantysis kalbos asmuo kalba, bet vienas garsiai, o kitam būdinga vidinės kalbos verbalizacija, nes kinestetinis komponentas yra akustinio analizatoriaus sudedamoji dalis (Блонский 1979). Skaitant taip pat galima pastebėti paslėptą, t. y. redukuotą, artikuliaciją. Ji, anot A. Sokolovo, tampa intensyvesnė ir akivaizdesnė, jeigu skaitymo technika nepakankamai automatizuota. A. Sokolovo tvirtinimu, artikuliacija tampa eksplikuotesnė ir tada, kai skaitomas sudėtingo turinio tekstas (Соколов 1968).

Akademikas B. Ananjevas tvirtina, kad skaitymo ir rašymo negali būti tikrąja šių žodžių prasme, jeigu šnekamosios kalbos įgūdžiai nėra pakankamai automatizuoti ir nusistovėję. Šnekamoji kalba, jo tvirtinimu, yra bazė (t. y. pagrindas), ugdant skaitymo ir rašymo įgūdžius (Ананьев 1979). Turint tokių psichologijos duomenų, galima kalbėti apie sudėtingas kalbos analizatorių sąsajas ir apie vieno ar kito analizatoriaus vyravimą konkrečioje kalbinės veiklos rūšyje. Mokslininkai (Blonskis, Lurija, Sokolovas, Aranjevas ir kt.) tvirtina, kad kalbėjimo procese vyrauja akustinis, kalbos motorinis analizatoriai, o audityviniam kalbos supratimui būdingas akustinis ir jį papildantis kalbos motorinis analizatoriai.

Sugretinus kalbinės veiklos rūšių generavimo analizatorius, aiškėja, kad kalbos motorinis komponentas susijęs su visomis kalbinės veiklos rūšimis (Жинкин 1958). Įžymusis fiziologas I. Pavlovas, apibūdindamas antrosios žmogaus

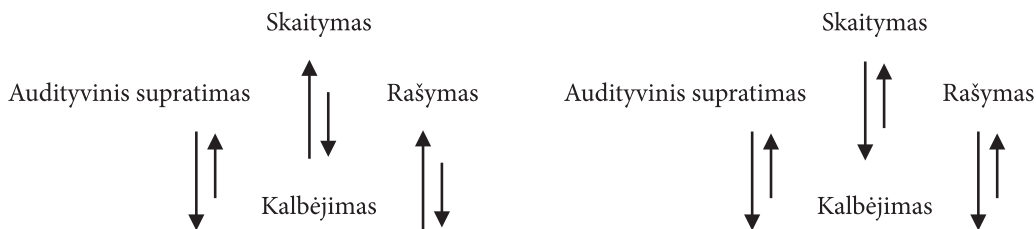
signalinės sistemos esmę, rašė, kad joje yra trijų rūšių vaizdiniai: akustiniai – girdimojo žodžio, vizualiniai – užfiksuoti matomojo žodžio ir kinestetiniai – ištariamojo žodžio (Павлов 1959). Kalbos motoriniai analizatoriai sudaro antrosios signalinės sistemos bazę.

Ypatingą kalbos motorinio ir akustinio analizatoriaus reikšmę galima paaiškinti tuo, kad galvos smegenų žievės kalbinės zonos yra atstovaujamos keleto analizatorių (kalbos motorinių – Broko centras ir akustinių – Vernike centras), kurie tarpusavyje yra glaudžiai integruoti. Ne mažiau svarbus yra regėjimo analizatorius, kuris taip pat susijęs su kalbos motoriniu ir akustiniu analizatoriumi. Kalbėdami apie kalbinę veiklą kaip apie intermodalinį procesą, psichologai pabrėžia vyraujančią kalbos motorinio ir akustinio analizatoriaus pobūdį. N. Žinkinas pagrįstai tvirtina, kad pagrindinis veiksnys mokantis kalbos, kaip komunikacijos priemonės, yra glaudžiai tarpusavyje susiję akustinis ir kalbos motorinis analizatoriai.

Kalbos motorinių ir akustinių analizatorių vyravimas kalbinėje veikloje suponuoja kalbėjimo įtaką audityviniam kalbos supratimui. Panašiu būdu kalbos klausymas ir teksto skaitymas padeda kalbinės komunikacijos metu realizuoti kalbėjimo ir rašymo procesus.

Abipusė kalbinės veiklos rūšių įtaka pasireiškia įvairiai ir priklauso nuo kalbos mokymosi ir jos išmokimo etapo. Pradiniam etape vyrauja audityvinio kalbos supratimo ir kalbėjimo įtaka. Tolesnėje mokymo pakopoje kalbėjimo proceso tobulėjimą labai paspartina skaitymas, rašymas ir intensyvus užsienio kalbos klausymasis. Gimtojoje kalboje, kaip žinoma, kalbinės veiklos rūšių išmokimo eiliškumas yra toks: iš pradžių žmogus išmoksta suprasti jį supančių žmonių kalbą, paskui pradeda kalbėti. Pagaliau mokykloje jis mokosi skaityti ir rašyti. Skaitymas ir rašymas, kaip minėta, teigiamai veikia šnekamosios kalbos procesą, žmogaus kalbinę patirtį ir kalbos turinį. Tokia kalbos išmokimo seka taip pat gali būti realizuota mokantis ir užsienio kalbos. Skirtumas tik tas, kad atotrūkis tarp kalbinės veiklos rūšių nebus toks didelis kaip gimtojoje kalboje.

Toliau pateiktame 1 pav. atskleidžiami kalbinės veiklos rūšių santykiai bei savitarpio ryšys

1 pav. Kalbinės veiklos rūšių santykiai ir savitarpio ryšys

pradinėje (1) ir pažengusioje (2) užsienio kalbos mokymo pakopose.

Didžioji rodyklė rodo vyraujančią vienos kalbinės veiklos įtaką kitos kalbinės veiklos atžvilgiu, mažoji rodyklė – antraeilį poveikį. Iš šių schemų galima suprasti, kad pradiniam kalbos mokymosi etape tiek gimtojoje, tiek užsienio kalbose lingvistinės psichofiziologijos požiūriu audityvinis kalbos supratimas ir kalbėjimas tampa lemiamais veiksniais, ugdant aktyvaus kalbos mokėjimo įgūdžius.

Gimtojoje kalboje vienintelis galimas kelias išmokyti kalbą, kaip komunikacijos priemonę, yra perėjimas nuo šnekamosios kalbos prie rašto kalbos. Mokantis užsienio kalbos bendrojo lavinimo mokykloje, galimi du būdai: 1) nuo šnekamosios kalbos prie rašto kalbos; 2) nuo rašto kalbos prie šnekamosios. Patirtis rodo, kad racionaliausias būdas kalbos mokymo (-si) procese būtų kalbos mokymo (-si) galimybių derinimas, teikiant pirmenybę šnekamosios kalbos veiksniai pradiniam etape ir rašto kalbai (skaitymui) pažengusiame etape.

Toliau panagrinėkime įvairius kalbos išmokimo būdus kalbos psichologijos požiūriu.

Didaktinėje ir psichologinėje literatūroje išskiriami aktyvusis, t. y. reproduktyvusis, ir pasyvusis, t. y. receptyvusis, kalbos mokėjimas. Terminai *reproduktyvusis* ir *receptyvusis* mokėjimas nėra visiškai adekvatūs terminams *aktyvusis* ir *pasyvusis* kalbos mokėjimas. Vartojant šiuos terminus, reikėtų akcentuoti tokius dalykus kaip kalbos mokėjimo pobūdį ir kalbinės veiklos rūšis. Tiksliau būtų kalbėti apie receptyviąsias (impresyvinės) ir reproduktyvines

(ekspresyvinės) kalbinės veiklos rūšis ir, antra vertus, apie aktyvųjį ir pasyvųjį kalbos dalykų mokėjimą (Лурья 1979).

Ekspresyviosioms kalbinės veiklos rūšims priklauso kalbėjimas ir raštas. Jų pagrindą sudaro minčių raiška (ekspresija) žodžiu arba raštu. Ekspresyvieji būdai gali būti reproduktyvieji arba mišrūs produktyvieji-reproduktyvieji. Receptyviosioms kalbinės veiklos rūšims priklauso skaitymas ir audityvinis kalbos supratimas. Jų esmė psichologijos požiūriu yra minčių ir informacijos, pateiktos kito asmens žodžiu arba raštu, suvokimas (receptija). Kai kurie psichologai receptyviąsias kalbinės veiklos rūšis vadina pasyviomis, o ekspresyviąsias rūšis – aktyviomis. Tai nėra visai tikslu, nes receptyviai kalbinės veiklos rūšis (skaitymą) galima vartoti mokant kalbą tiek pasyviai, tiek aktyviai. Antra vertus, kalbos receptija – šnekamosios arba rašto kalbos – gali būti ne mažiau aktyvi, palyginti su žodine kalbos formuluote. Aktyvaus ir pasyvaus kalbos mokėjimo skirtumas yra ne tik tai, kad pasyviai mokant kalbą iš esmės įmanoma naudotis receptyviomis kalbinės veiklos formomis (pvz., skaitymu), bet ir tai, kad visos aktyviojo kalbos mokėjimo kalbinės veiklos rūšys eksplikuojamos aukštesniu lygiu, palyginti su pasyviuoju kalbos mokėjimu.

Aktyvusis kalbos mokėjimas (gimtosios ar užsienio) grindžiamas mokėjimais ir įgūdžiais, kurie leidžia žmogui intuityviai naudotis kalbos ištekliais. Fiziologinis tokio mokėjimo pagrindas yra dinaminis stereotipas, t. y. kalbos dinaminės asociacijos visais kalbos aspektais – fonetiniu, gramatiniu, leksiniu ir jų visuma.

Kalbant šios asociacijos gali būti realizuojamos tik remiantis klausos-motorinių ir lingvistinių dalykų tarpusavio ryšiu. Šie dalykai yra individo kalbinėje patirtyje ir prireikus pasitelkiami komunikacijos proceso metu. Ši individuali kalbinė patirtis įgyjama kalbinio bendravimo metu, t. y. kalbinės praktikos dėka. Skaitant ir klausantis kalbos, šios kalbinės dinaminės asociacijos reiškiasi lengvai ir tiesiogiai suvokiant girdimus (audityvinis supratimas) arba grafinius (skaitymas) kalbos stimulus. Pakankamai mokant kalbą, šie stimulai suprantami intuityviai ir tiesiogiai.

Skirtingai nuo aktyvaus kalbos mokėjimo, grynai pasyvusis mokėjimas grindžiamas nekalbine patirtimi ir neautomatizuotomis kalbinėmis asociacijomis, t. y. dinaminiu stereotipu.

Aprioriškai galima teigti, kad receptyvusis kalbinės veiklos rūšių vartojimas grindžiamas automatizuotu kalbos dalykų identifikavimu ir jų reikšmės atminties dėka atgaminimu. Tačiau metodika ir kalbos psichologija šiuo klausimu neturi eksperimentais patvirtintų tikslų duomenų.

Receptyviai vartojant kalbą, galimas diskursyvusis kalbos dalykų iššifravimas, dėl to jie tampa suprantami. Pasyvusis mokėjimas galimas tik kalbant apie užsienio kalbą. Šiuo atveju atsiranda tam tikras nukrypimas nuo kalbos normos. Sunku įsivaizduoti žmogų, sugebančį suprasti skaitomą dalyką gimtąja kalba, tačiau nesugebančią apie tai kalbėti.

Būtų galima paminėti dar vieną užsienio kalbos mokėjimo atvejį – mišrųjį, kada viena kalbos dalykų visuma išmokstama aktyviai, o kita – pasyviai. Toks kalbos mokėjimas leidžia konkrečias kalbinės veiklos rūšis vartoti tiek ekspresyviai, tiek ir receptyviai.

Gimtojoje kalboje galimas būtent toks nevisaverčio kalbos mokėjimo atvejis, pvz., žmogus gali suprasti šnekamąją kalbą, kalbėti ja, tačiau nesugeba skaityti ir rašyti. Tai būdinga ikimokyklinio amžiaus vaikams ir analfabetams. Paprastai tokia žmonių kategorija nepakankamai gerai moka ir šnekamąją kalbą – jie daro fonetinių, gramatinių ir leksikos klaidų. Vietinė kalbos vartoseną arba vyraujanti tarmė turi įtaką tokioms klaidoms.

Toliau apibendrintai pateikiami kalbos mokėjimo tipai.

I. Gimtosios kalbos mokėjimo atvejai

1. Visavertis (tobulas). Žmogus moka visas kalbinės veiklos rūšis (audityvinis supratimas, kalbėjimas, skaitymas, rašymas).

2. Nevisavertis (netobulas). Šiuo atveju asmuo moka tik žodines kalbinės veiklos rūšis (audityvinis supratimas ir kalbėjimas).

II. Užsienio kalbos mokėjimo atvejai

1. Aktyvusis kalbos mokėjimas, t. y. tobulas visų kalbinės veiklos rūšių mokėjimas (kaip ir gimtojoje kalboje).

2. Pasyvusis (netobulas) kalbos mokėjimas, t. y. gebėjimas suprasti žodinį arba parašytą tekstą (dažnai su žodynu).

3. Mišrusis mokėjimas, t. y. 1) aktyvusis tam tikros (ribotos apimties) kalbos dalykų visumos mokėjimas; 2) pasyvusis didesnės kalbos dalykų apimties mokėjimas.

Kalbinės veiklos rūšys gali būti realizuojamos tik dėl tam tikro kalbos mechanizmo, kurio pagrindą sudaro mokėjimai bei įgūdžiai. Todėl tai galima aptarti pedagogikos ir psichologijos požiūriu.

Vieni psichologai šiuo klausimu pateikė tris sąvokas: pirminiai (arba elementarūs) mokėjimai, įgūdžiai ir antriniai mokėjimai (arba mokėjimai-meistriškumas) (Беляев 1965). Kiti psichologai išskiria tik mokėjimus ir įgūdžius. Mokėjimai šiuo atveju laikomi pirmąja pakopa mokantis kalbinės veiklos. Įgūdis yra baigiamasis mokomojo proceso etapas (Богославский 1973). Pagaliau treči mano, kad įgūdžiai yra automatizuoti mokėjimų komponentai, automatizuotas veiksmo atlikimo būdas (Рубинштейн 1976). Straipsnio autorė taip pat laikosi šio požiūrio, nes daugelis lingvodidaktikos specialistų mano jį esant labiausiai pagrįstą.

Kalbinės veiklos išmokimas, psichologijos požiūriu, yra sudėtingas procesas palengva ugdant mokėjimus ir įgūdžius. Šis procesas, mokantis užsienio kalbos, dažniausiai prasideda neįgudusiai atliekant mokomuosius veiksmus, laikantis instrukcijų (taisyklių) arba šablonų.

Toks veiksmo atlikimo būdas gali būti laikomas pirminio arba elementaraus pobūdžio. Jį būtų galima pavadinti „pirminiu nemokėjimu“. Pratybų metu šie veiksmai automatizuojami, pamažu formuojasi jų įgūdžiai. Žymaus psichologijos teoretiko S. Rubinšteino teigimu, įgūdis – tai automatizuotas, sąmoningas žmogaus veiklos komponentas, kuris išugdomas atliekant pratimus. Automatizmas atsiranda daug kartų kartojant tą patį veiksmą. Fiziologinis automatizmo pagrindas, anot I. Pavlovo, yra dinaminis stereotipas arba veikliosios nervų sistemos pusiausvyra (Павлов 1959). Automatizuotų veiklos komponentų reikšmė žmogaus veikloje yra didžiulė. Jie atlaisvina individo sąmonę nuo įvairių veiklos komponentų reguliavimo, jam sprendžiant kūrybinės veiklos problemas. Pvz., jeigu žmogus kalbėdamas sąmoningai reguliuotų garsų tarimą, jis negalėtų normaliai vartoti kalbos kaip bendravimo būdo.

Viena iš pagrindinių įgūdžių, tarp jų ir kalbinių, savybių yra jo tvirtumas bei stabilumas. Įgūdžių stabilumas yra pagrįstas žmogaus nervinių ryšių pastovumu ir tvirtumu. Ne mažiau svarbi įgūdžio savybė yra jo lankstumas, labilumas, nulemtas žmogaus nervinių ryšių dinamikos (Рубинштейн 1976). Išskirdami įgūdžio automatizmą, psichologai taip pat pabrėžia ir sąmonės kontrolės mechanizmo svarbą. Šis mechanizmas „suveikia“ tais atvejais, kada individo veikla susiduria su kai kuriomis kliūtimis.

Taigi S. Rubinšteinas įgūdį traktuoja kaip automatizmo, sąmoningumo stabilumo ir lankstumo visumą. Šių įgūdžio savybių ugdymas vyksta keliais etapais, kuriuos verta trumpai paminėti.

1. *Orientacinis-parengiamasis etapas*. Šiame etape mokiny susipažįsta su kalbos dalykais (gramatikos, leksikos, fonetikos) ir atlieka pirminius kalbinius veiksmus, naudodamas mokomąją medžiagą pagal pateiktą pavyzdį arba laikydamasis tam tikrų taisyklių. Taip sudaromas orientacinis komponentas, svarbus toliau ugdam įgūdžius. Orientacinis pobūdis gali būti tiek praktinis, tiek sąmoningas-teorinis. Pirmuoju atveju, atliekant verbalinius poelgius, mokomojoje medžiagoje tenka orientuotis intuityviai. Antruoju atveju kartu su stereotipiniu pavyzdžiu

(šablonu) pateikiama ir taisyklė. Pirmasis būdas būdingas pradiniam etapui, antrasis – pažengusiam.

2. *Stereotipinis-situatyvusis etapas*. Šiame etape prasideda pastoviųjų kalbinių veiksmų komponentų automatizacija. Kalbinių veiksmų (gramatinių arba leksikos) automatizacija atliekama juos stereotipizuojant ir, koreguojant dėstytoji, daug kartų atliekant šiuos veiksmus.

3. *Kintamasis-situacinis etapas*. Jo tikslas – tolesnė kalbinių veiksmų automatizacija ir labilių, lanksčių įgūdžio savybių formavimas, atliekant šiuos veiksmus besikeičiančiose kalbinėse situacijose. Šios situacijos pasižymi kai kurių antraeilių komponentų įvairove, išlaikydamos invariantinius elementus. Būtent čia ir prasideda įgūdžio lankstumo ir labilumo formavimas. Kitaip tariant, pamažu susidaro psichofiziologinis dinaminis kalbos stereotipas.

Kalbant apie *mokėjimus*, nėra bendros nuomonės dėl šio termino. Atsižvelgiant į įvairias jo formuluotes, kalbinius mokėjimus būtų galima apibrėžti kaip gebėjimą mobilizuoti kalbinę patirtį, integruoti jos elementus ir lengvai vartoti kalbos komunikacijos poreikiams. Psichofiziologijos požiūriu, mokėjimas yra greita tiesioginė dinaminių ryšių realizacija (Бойко 1979).

Išvados

1. Fiziologiniai kalbinės veiklos komponentai gali būti: kalbos-motorinis, klausos, regėjimo ir kinestezinis analizatoriai jų bendroje sąveikoje. Kalbėjimo procese vyrauja kalbos-motorinis, jį papildo klausos ir regėjimo analizatoriai. Audityviniam kalbos supratimui svarbiausias yra klausos, papildantys – kalbos motorinis, skaitymui – regėjimo-grafinis analizatorius, o papildantys – kalbos-motorinis ir klausos. Rašymui yra svarbiausias kinestezinis, jį papildo kalbos-motorinis ir klausos analizatoriai.
2. Psichologijoje išskiriamos dvi pagrindinės kalbinės veiklos rūšys: receptyvioji (skaitymas ir audityvinis supratimas) ir ekspresyvinė (kalbėjimas ir rašymas).

3. Ekspresyviai naudojantis kalbine veikla, būtinai aktyviai mokėti kalbą. Receptyviai mokant kalbą – tiek aktyviai, tiek pasyviai.
4. Bet kokios veiklos, tarp jų ir kalbinės, realizavimas įmanomas tik esant tam tikriems mokėjimams ir įgūdžiams. Kalbos įgūdis yra automatizuotas kalbinių mokėjimų (t. y. sudėtingos kalbinės veiklos) komponentas. Fiziologiniu kalbos įgūdžio pagrindu laikomos kalbos dinaminis stereotipas, išugdomas tam tikrų pratybų dėka.
5. Pagrindinėmis įgūdžio savybėmis laikoma: automatizmas, sąmoningumas, tvirtumas, lankstumas.
6. Pagrindiniai įgūdžio ugdymo etapai yra orientacinis-parengiamasis; stereotipinis-situatyvusis; kintamasis-situacinis.

Literatūra

- Ананьев, А. 1979. *Проблемы и факты нейролингвистики*. Москва: Наука.
- Беляев, Б. 1965. *Очерки по психологии обучения иностранным языкам*. Москва: Просвещение.
- Блонский, П. 1974. *Избранные педагогические произведения*. Москва: Просвещение.
- Богославский, В. 1973. *Общая психология*. Москва: Просвещение.
- Бойко, Е. 1979. *Мозг и психика*. Москва: Просвещение.
- Жинкин, Н. 1958. *Механизм речи*. Москва: Наука.
- Лурья, А. 1979. *Проблемы и факты нейролингвистики*. Москва: Наука.
- Павлов, И. 1959. *Полное собрание трудов*. Москва: Наука.
- Рубинштейн, С. 1976. *Основы общей психологии*. Москва: Педагогика.
- Соколов, А. 1986. *Внутренняя речь и мышление*. Москва: Наука.

LINGUISTIC AND PSYCHO-PHYSIOLOGICAL FUNDAMENTALS OF LINGUISTIC ACTIVITY

Regina Juškienė

The paper analyses one of the most important aspects of linguistic activity, i.e. psycho-physiological fundamentals. The topic is of a great importance as there is no uniform theoretical concept of this issue, although there is a range of articles that analyze some of the aspects of the problem.

The author has described physiological components of linguistic activity. From the psychological point of view, the author has accentuated two types of linguistic activity – the perceptive and the expressive – that are substantially analyzed in the present article. The author assumes that the implementation of linguistic activity as well as of any activity is possible by virtue of certain competences and skills. Linguistic competences and skills are thoroughly scrutinized and their distinctive features are pointed out in the current study. The paper also presents and analyzes the key stages of the nurturing of skills.

The article could be useful both for theorists of linguodidactics and for language teaching specialists.

Keywords: method, the system of methods, teaching methods and means, linguistics, psychology, physiology, didactics.

Įteikta 2010 01 19; priimta 2010 02 18